

Monitor bouwketen

Voorjaar 2025

Economisch Instituut
voor de Bouw

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Juni 2025

Monitor bouwketen

Voorjaar 2025

Thijs Koeckhoven

Inhoudsopgave	
Conclusies op hoofdpijnen	5
1 Bouwketen	6
2 Architecten	12
3 Ingenieursbureaus	13
4 Bouwbedrijven	14
5 Installatiebedrijven	15
6 Extra vragen	16
Bijlage Opbouw van de monitor	23

Conclusies op hoofdlijnen

De Monitor Bouwketen beschrijft halfjaarlijks de recente conjuncturele ontwikkelingen in de vier schakels binnen de bouwketen: architectenbureaus, ingenieursbureaus, bouwbedrijven en installatiebedrijven.

Recente economische ontwikkelingen

De Nederlandse economie is in het eerste kwartaal slechts met 0,1% gegroeid ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Met een groei van 0,7% ontwikkelde de bouwnijverheid zich relatief gunstig. Het beeld is hiermee ten opzichte van vorig jaar omgeslagen, toen de toegevoegde waarde van de bouwproductie nog met 2,7% daalde.

Het aantal werkzame personen in de bouwnijverheid is volgens het CBS in het eerste kwartaal vrijwel gelijk gebleven, terwijl het totaal aantal werkzame personen in Nederland iets is afgenomen. Gecorrigeerd voor seizoensinvloeden nam het aantal werknemers met 3.000 toe, terwijl het aantal zelfstandigen met 8.000 afnam. Het aantal openstaande vacatures in de bouwnijverheid is in het eerste kwartaal opgelopen tot 81 per duizend banen, 6 vacatures per duizend banen meer dan in het vierde kwartaal van 2024. Het aantal WW-uitkeringen en faillissementen in de bouwnijverheid nam verder af.

Conjunctuur bouwketen

De conjunctuurindicatoren laten voor de gehele bouwketen in deze meting een positiever conjunctuurbeeld zien dan die in de najaarsmeting van 2024. De gemiddelde orderportefeuille van de bedrijven nam met ruim een halve maand toe. Ook de omzetverwachtingen van bedrijven zijn sterk verbeterd. Ook verwachten per saldo meer bedrijven een toename van hun personeelsbestand. Binnen de bouwketen valt vooral de relatief sterke toename van de werkvoorraad en omzetverwachtingen bij installatiebedrijven op. Nadat vorig jaar deze terugliepen, is dit jaar herstel opgetreden.

Stand van de conjunctuur per schakel in de bouwketen

- **Architectenbureaus** – De gemiddelde werkvoorraad is ten opzichte van de najaarsmeting gestegen met 0,5 maanden naar 5,3 maanden werk. 23% van de bureaus verwacht een afname van de omzet, terwijl 28% van de bureaus een omzetgroei verwacht. De verwachtingen rondom het personeel zijn licht positief; per saldo verwacht 7% van de bureaus een groei van het personeelsbestand. Ruim 80% van de bedrijven verwacht dat hun personeelsomvang gelijk blijft.
- **Ingenieursbureaus** – Bij de ingenieursbureaus is de gemiddelde werkvoorraad ten opzichte van de najaarsmeting met 6,5 maanden werk vrijwel gelijk gebleven. Van de bureaus verwacht 19% een hogere omzet, terwijl 6% een lagere omzet verwacht. De verwachtingen over het personeelsbestand zijn verbeterd, per saldo verwacht 16% van de bureaus een uitbreiding van het personeelsbestand.
- **Bouwbedrijven** – De gemiddelde werkvoorraad van bouwbedrijven is ten opzichte van de najaarsmeting met 0,5 maanden toegenomen naar 11,5 maanden werk. Het beeld rond de omzetverwachtingen is weinig veranderd. 34% van de bouwbedrijven verwacht een omzetsijging, terwijl 16% van een omzetsdaling uitgaat. Per saldo verwacht 22% van de bedrijven extra personeel aan te trekken, iets meer dan in de vorige meting.
- **Installatiebedrijven** – De gemiddelde werkvoorraad is met bijna één maand toegenomen naar 11,4 maanden werk. De omzetverwachtingen van installatiebedrijven zijn ten opzichte van de najaarsmeting sterk toegenomen. Per saldo verwacht 58% een omzetsijging tegenover 22% in de voorgaande meting. Dit vertaalt zich ook in gunstige verwachtingen over de uitbreiding van het personeelsbestand: 86% van de bedrijven verwacht personeel aan te nemen, terwijl 6% een daling verwacht.

1 Bouwketen

Dit hoofdstuk beschrijft de conjunctuur in de bouwketen. Het eerste deel geeft een beeld van de recente ontwikkelingen van de toegevoegde waarde, faillissementen, werkgelegenheid en werkloosheid. Vervolgens komen de huidige orderportefeuilles in de bouwketen aan bod. Tot slot worden de ontwikkelingen beschreven die ondernemingen in de bouwketen verwachten ten aanzien van hun omzet en personeelsbestand.

1.1 Recente ontwikkelingen

Economische groei

Volgens de eerste cijfers van het CBS is het bruto binnenlands product (bbp) in het eerste kwartaal van 2025 met 0,1% gegroeid ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024. De economische groei is de afgelopen vier kwartalen steeds kleiner geworden. De stijging van het bbp in het eerste kwartaal van 2025 is toe te schrijven aan een lichte toename van de overheidsconsumptie en een kleinere afbouw van de voorraden¹ dan een kwartaal eerder. De consumptie van huishoudens nam met 0,2% af en de investeringen met 2,2%. Ook de handel leverde een negatieve bijdrage aan de groei, door een sterkere daling van de uitvoer (2,2%) dan de invoer (0,1%). Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024 ligt het bbp nu 2% hoger.

In de meeste Nederlandse bedrijfstakken steeg de toegevoegde waarde in basisprijzen² in het eerste kwartaal van 2025 ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Het sterkst was de groei, met 5,8 procent, bij de energiesector. Hoewel de toegevoegde waarde van de overheid en zorg met 0,5 procent minder sterk groeide, leverden deze sectoren door hun gewicht de grootste bijdrage aan de economische groei in het eerste kwartaal. De toegevoegde waarde van de bouwnijverheid steeg met 0,7%. De toegevoegde waarde van de delfstoffenwinning, de landbouw en visserij, de zakelijke dienstverlening en de industrie daalde echter, wat de groei drukte.

Met de relatief gunstige ontwikkeling van de productie in het eerste kwartaal is het beeld voor de bouw omgeslagen ten opzichte van vorig jaar. In 2024 daalde de toegevoegde waarde van de bouwnijverheid nog met 2,7%, terwijl de hele Nederlandse economie met 1% toenam. De daling was vooral het gevolg van een sterke terugval in vergunningen in voorgaande jaren en de verduurzamingsinvesteringen (met name zonnepanelen en warmtepompen) stonden onder druk. De vergunningen zijn het afgelopen jaar weer toegenomen. De investeringen in woningen en in de gww lieten in het eerste kwartaal een herstel zien, terwijl die in overige gebouwen (utiliteitsbouw) nog daalde. Dit past bij de groeiverwachtingen van het EIB voor de totale bouwproductie in 2025 en 2026: respectievelijk 1,5% en 2,5%.

Werkgelegenheid

Het aantal werkzame personen in de bouwnijverheid is volgens het CBS in het eerste kwartaal vrijwel gelijk gebleven, terwijl het totaal aantal werkzame personen in Nederland iets is afgenomen. Gecorrigeerd voor seizoensinvloeden nam het aantal werknemers met 3.000 toe, terwijl het aantal zelfstandigen met 8.000 afnam. Net als in andere delen van de economie zijn bedrijven terughoudend met het inhuren van zelfstandigen door de aangekondigde strengere handhaving op schijnzelfstandigheid door de Belastingdienst. In het aantal gewerkte uren is deze verschuiving niet zichtbaar. Hier nam het totaal aantal gewerkte uren van zelfstandigen licht toe en die van werknemers licht af. Het aantal werknemers in de bouwnijverheid bedroeg in het eerste kwartaal 356.000. Het aantal zelfstandigen lag naar schatting rond de 162.000.

¹ Een kleiner deel van de vraag is opgevangen vanuit de voorraad en levert daarmee een positieve bijdrage aan de productiegroei

² De toegevoegde waarde wordt gedefinieerd als het totaal van lonen, salarissen, afschrijvingskosten, rentekosten en resultaat voor belasting (omzet minus ingekochte goederen en diensten).

Hiermee waren er in het eerste kwartaal van 2025 in totaal ongeveer 518 duizend werkzame personen (werknemers en zelfstandigen) actief in de bouw.

De spanning op de arbeidsmarkt is in het eerste kwartaal toegenomen. Het aantal openstaande vacatures in de bouwnijverheid is in het eerste kwartaal opgelopen tot 81 per duizend banen, 6 vacatures per duizend banen meer dan in het vierde kwartaal van 2024. Dit is een historisch hoog niveau voor de vacaturegraad binnen de bouwnijverheid.

Werkloosheid

Voor april 2025 rapporteerde het UWV binnen de bouwnijverheid 3.094 lopende WW-uitkeringen, 200 minder dan in april 2024. Het aantal werklozen volgt een seizoenspatroon; in maart en april loopt het aantal lopende uitkeringen meestal terug na een hoogtepunt in januari en februari. De totale werkloze beroepsbevolking bedroeg volgens de seizoens-gecorrigeerde cijfers van het CBS 390 duizend mensen in het eerste kwartaal van 2025, ofwel een werkloosheidspercentage van 3,8%. Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024 is de totale werkloosheid met 0,1 procentpunt gestegen.

Faillissementen

In het eerste kwartaal van 2025 zijn 100 bouwbedrijven, 27 installatiebedrijven en 23 architecten- en ingenieursbureaus failliet verklaard. In hetzelfde kwartaal een jaar eerder waren dit er respectievelijk 125, 33 en 25. In de laatste vier kwartalen is er in de gehele bouwketen 670 maal faillissement uitgesproken, ongeveer 50 faillissementen meer dan in de vier kwartalen ervoor. Het lagere aantal faillissementen in het eerste kwartaal van 2025 lijkt verband te houden met het herstel van de bouwproductie, nadat in 2024 meer bedrijven door gedaalde omzet en de nasleep van beëindigde coronasteunmaatregelen door een faillissement werden getroffen.

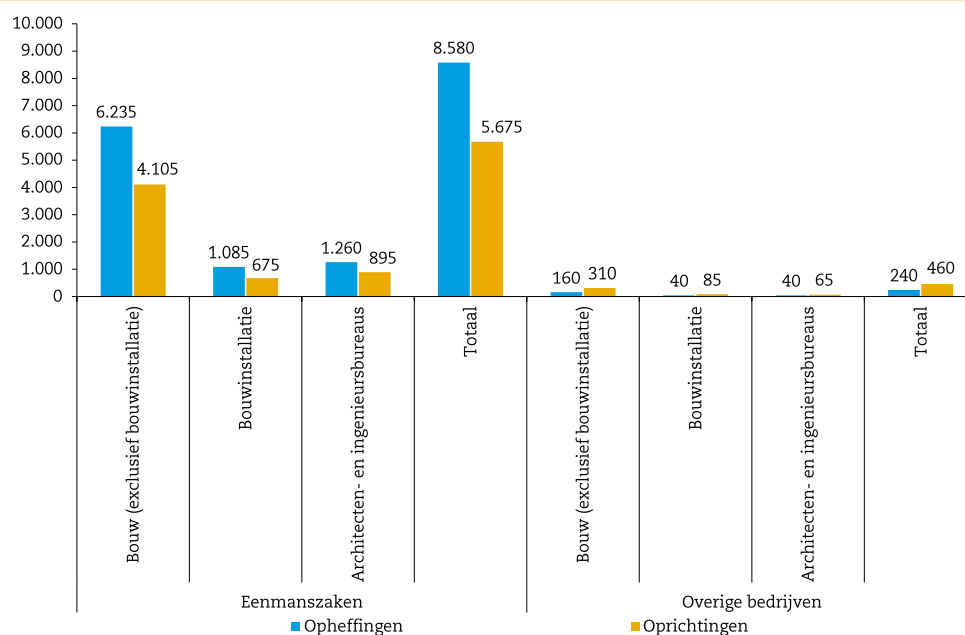
Nieuwe bedrijven

In het eerste kwartaal van 2025 zijn in de totale bouwketen 4.990 bedrijven opgericht (figuur 1.1). Dit zijn er ongeveer 1.000 minder dan in het eerste kwartaal van 2024. Meer dan 95% van deze oprichtingen betreffen bedrijven met maximaal 1 werkzame persoon. Geen van de opgerichte bedrijven had meer dan 10 werkzame personen. Het aantal opheffingen in de bouwketen ligt in hetzelfde kwartaal op 7.720 bedrijven, 3.000 meer dan een jaar eerder. Ook het aantal opheffingen betreft bijna volledig bedrijven met maximaal 10 werkzame personen. Het lagere aantal oprichtingen en het hogere aantal opheffingen hangt mede in verband te houden met de aangekondigde strengere handhaving door de Belastingdienst op schijnzelfstandigheid (zie de extra vragen over dit onderwerp in hoofdstuk 6).

Ontwikkelingen omzet

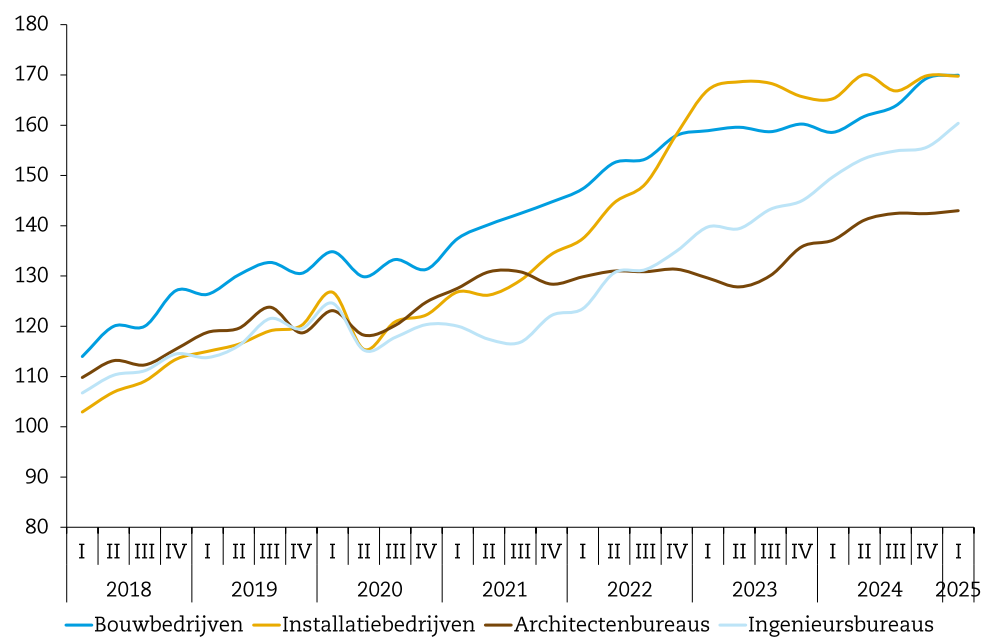
Figuur 1.2 laat de seizoensgecorrigeerde ontwikkeling van de omzetwaarde van de afzonderlijke schakels binnen de bouwketen zien. Binnen alle schakels is de omzet in het eerste kwartaal van 2025 stabiel gebleven ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024, met uitzondering van de ingenieursbureaus waar de omzet sterk toenam. Opvallend is dat de omzetontwikkeling van installatiebedrijven het afgelopen jaar sterk achterbleef bij die van de andere schakels, terwijl in de periode 2021-2024 de omzet zich hier juist relatief veel gunstiger ontwikkelde. In het afgelopen jaar werd de installatiebranche getroffen door een sterke daling van de installatie van zonnepanelen en warmtepompen.

Figuur 1.1 Aantal opheffingen en oprichtingen van eenmanszaken en overige bedrijven per sector, eerste kwartaal 2025

Bron: CBS, EIB

Figuur 1.2 Ontwikkeling (seizoensgecorrigeerde) omzet per schakel binnen de bouwketen, 2018Q1-2024Q4, 2016=100, lopende prijzen

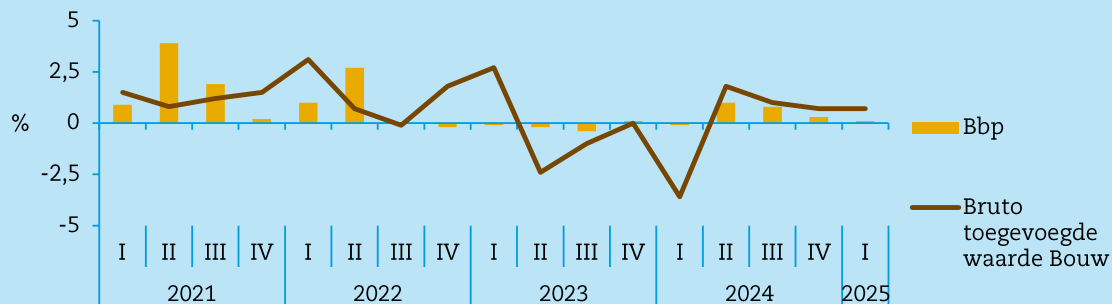

Bron: CBS, EIB

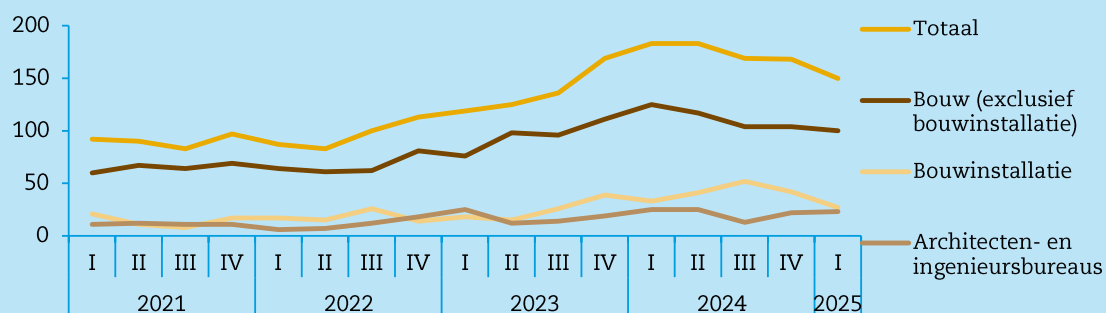
Overzicht recente ontwikkelingen

Economische groei

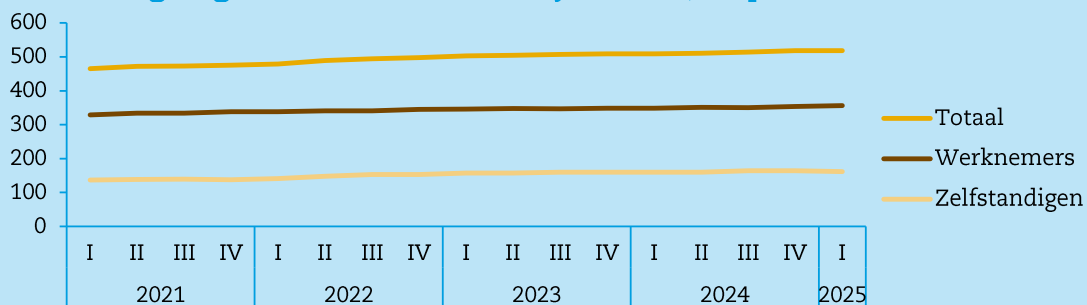
Volumeontwikkeling bbp en toegevoegde waarde in de bouw, kwartaal op kwartaal mutaties in procenten

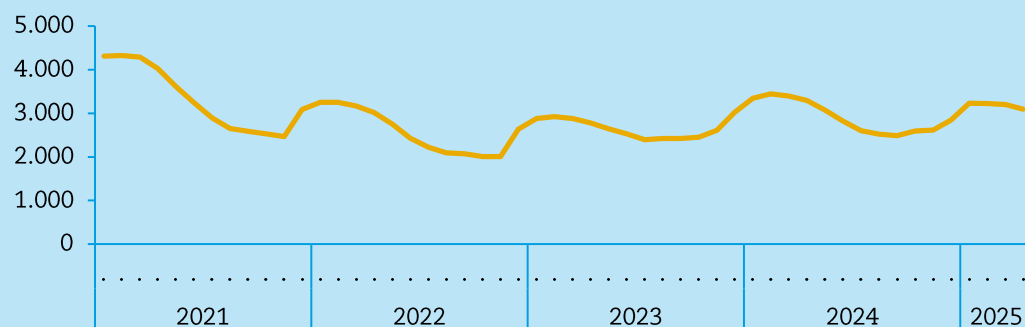
Aantal faillissementen in de bouwketen

Werkgelegenheid in de bouwnijverheid, in personen x 1.000

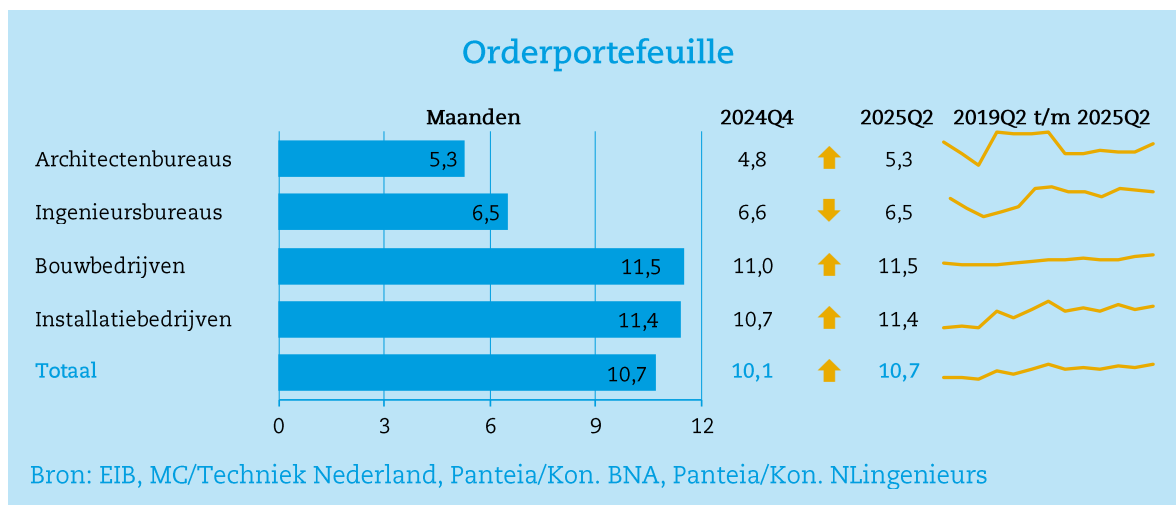

Aantal personen met een WW-uitkering in de bouwnijverheid

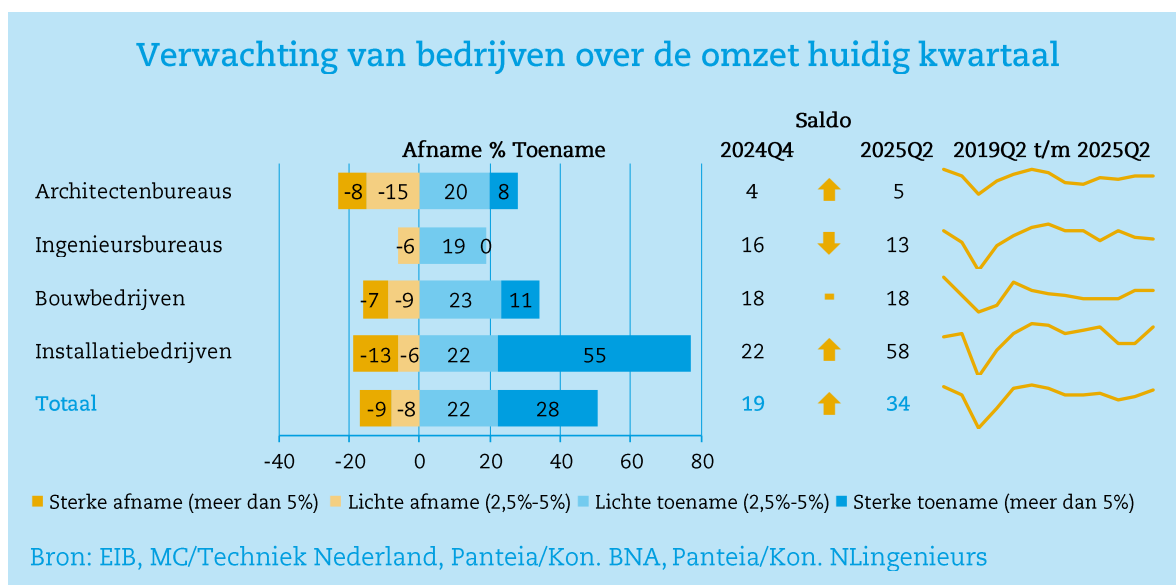

Bron: CBS, UWV, bewerking EIB

1.2 Conjunctuur bouwketen

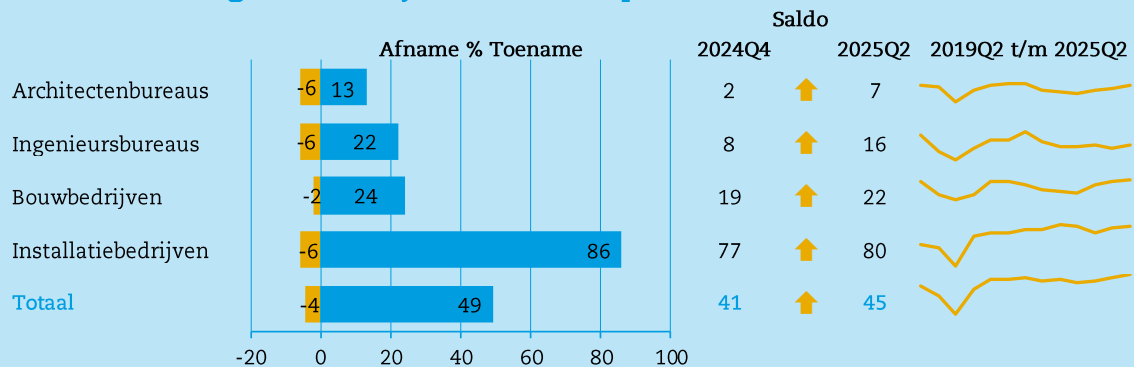

In bijna de gehele bouwketen zijn de orderportefeuilles sterk gestegen, nadat deze in de vorige monitor nog licht daalden. Alleen bij ingenieursbureaus is de werkvoorraad vrijwel gelijk gebleven. De sterkste stijging doet zich voor bij de installatiebedrijven, waarmee driekwart van de eerdere daling is gecompenseerd.

De omzetverwachtingen zijn voor de gehele bouwketen sterk verbeterd. Er zijn per saldo veel meer bedrijven die een omzetgroei voor het huidige kwartaal verwachten dan in het najaar van 2024. Het zijn met name de installatiebedrijven waarin de omzetverwachtingen sterk zijn verbeterd. Na de sterke omzetsdaling in de nieuwbouw en bij de afzet van zonnepanelen en warmtepompen vorig jaar, verwachten nu veel bedrijven weer omzetgroei. Bij architectenbureaus en bouwbedrijven zijn de verwachtingen vrijwel hetzelfde, terwijl die bij ingenieursbureaus iets daalde.

Verwachting van bedrijven over het personeelsbestand 2^e kwartaal

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

De bedrijven binnen de bouwketen zijn per saldo positief over de ontwikkeling van hun personeelsbestand. Hiermee zijn de bedrijven voor de derde keer op rij positiever over de ontwikkeling van hun personeelsbestand. Ook hier zijn het vooral de installatiebedrijven die het beeld bepalen. Per saldo verwacht 8 van de 10 bedrijven dat hun personeelsbestand in het tweede kwartaal toeneemt. In de overige schakels is per saldo het aandeel bedrijven dat een toename van het personeelsbestand verwacht beduidend minder, maar nog steeds positief. Opvallend hierbij is dat het beeld bij ingenieursbureaus ten opzichte van de vorige meting ondanks de lagere omzetverwachting sterk is verbeterd.

2 Architecten

Het conjunctuurbeeld bij architectenbureaus is ten opzichte van de monitor in het najaar van 2024 licht verbeterd. De orderportefeuilles van architecten liepen relatief sterk op van 4,8 naar 5,3 maanden. Het beeld voor de ontwikkeling van de omzet en het personeelsbestand bleef min of meer gelijk. Per saldo verwacht respectievelijk 5% en 7% van de bedrijven dat hun omzet en personeelsbestand in het huidige kwartaal gaat toenemen. Van de architectenbureaus verwacht 49% dat hun omzet gelijk blijft en 81% van de architectenbureaus verwacht geen verandering van hun personeelsomvang.

In tabel 2.1 staan de resultaten voor een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren. Bij woningen, gemengde projecten en overig is het beeld over de omzetverwachting ten opzichte van de vorige monitor vrijwel gelijk gebleven: per saldo verwachten veel bedrijven hier een toename van de omzet. Voor activiteiten rond kantoren, onderwijs, gezondheidszorg en stedenbouw verwachten meer bedrijven een omzetgroei dan een half jaar geleden. Alleen bij winkels is de omzetverwachting verslechterd. Terwijl een half jaar geleden per saldo 19% van de bedrijven aangaf dat hun honorarium te zullen verhogen is dat nu iets toegenomen tot 21%. De prijsontwikkeling bij architecten is in het afgelopen half jaar opgelopen met 2,6%. Per saldo verwacht net als bij de vorige meting rond de 20% van de architectenbureaus hun honorarium te verhogen.

Tabel 2.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, architectenbureaus

		4 ^e kwartaal 2024		2 ^e kwartaal 2025	
Orderportefeuille (aantal maanden)		4,8		5,3	
Belang ¹ per marktsector	omzet-aandeel ²	% –	% +	% –	% +
- Woningen	54%	10	40	10	47
- Kantoren	7%	25	8	17	16
- Winkels	3%	22	10	34	15
- Onderwijs	7%	18	14	20	28
- Gezondheidszorg	5%	13	33	7	38
- Stedenbouw	2%	5	43	4	57
- Gemengde projecten	9%	5	44	4	44
- Overig	12%	9	28	8	31
Ontwikkeling honorarium lopend kwartaal		4	23	6	27
Prijsontwikkeling bij de architecten		2024-II	2024-III	2024-IV	2025-I
Prijsindexcijfers (index 2021 = 100)		109,5	109,8	110,2	112,6
Jaarmutatie (%)		2,7	2,3	2,4	3,3

1 Hier worden alleen bureaus beschouwd die actief zijn in de betreffende sectoren

2 Gemiddelde omzetverdeling 2023, herwogen naar grootteklasse

Bron: Panteia/Koninklijke BNA, CBS

3 Ingenieursbureaus

Het conjuncturele beeld voor ingenieursbureaus is in tegenstelling tot de andere schakels in de bouwketen iets verslechterd. Zo bedraagt de werkvoorraad 6,5 maanden, nagenoeg gelijk met de vorige monitor. Ook waren per saldo 3% meer bedrijven die een daling van de omzet verwachtten. Wel verwacht per saldo 16% van de bedrijven dat hun personeelsomvang zal toenemen tegen nog 8% een half jaar geleden.

In tabel 3.1 worden de uitkomsten van een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren getoond. De verwachting over de tariefontwikkeling is ten opzichte van de vorige meting licht verbeterd, al blijft de meerderheid verwachten dat het tarief gelijk blijft. Rond de omzetverwachting is er duidelijk sprake van een driedeling. Per saldo verwachten de ingenieursbureaus een daling van de omzet bij de industrie, buitenland en overig, terwijl een half jaar geleden per saldo meer bedrijven een omzetgroei verwachtten. Bij utiliteitsbouw verwachten meer bedrijven een daling van de omzet, maar per saldo is de omzetverwachting nog steeds positief. Bij installaties, advisering en projectmanagement verwachten veel bedrijven net als een half jaar geleden een omzetgroei, waarbij het saldo van bedrijven zelfs verder toenam.

Tabel 3.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, ingenieursbureaus

		4 ^e kwartaal 2024		2 ^e kwartaal 2025	
Orderportefeuille (aantal maanden)		6,6		6,5	
Verwachting ontwikkeling tarieven (%)	- toename	11		16	
	- gelijk	89		84	
	- afname	0		0	
Omzetontwikkeling ¹ per marktsegment		% –	% +	% –	% +
Utiliteitsbouw		16	40	28	36
Installaties		8	44	11	53
Milieu advisering		8	50	0	85
RO-advisering		21	64	0	71
Projectmanagement		5	63	0	58
Industrie		13	53	25	19
Buitenland		20	33	27	18
Overig		25	31	21	14

¹ Hier worden alleen bureaus beschouwd die actief zijn in de betreffende sectoren

Bron: Panteia/Koninklijke NLingenieurs

4 Bouwbedrijven

Het conjunctuurbeeld bij bouwbedrijven laat een divers beeld zien. De orderportefeuilles namen ten opzichte van de najaarsmeting 0,5 maanden toe tot 11,5 maanden. De stijging deed zich zowel bij de burgerlijke- en utiliteitsbouw (b&u) als in de grond-, water- en wegenbouw (gww) voor. Het aandeel bedrijven dat de orderportefeuilles als groot beoordeelt nam toe van 17% naar 22%. Daarentegen bleef het saldo aan bedrijven dat een omzetgroei verwacht steken op 18%. Per saldo voorziet 22% van de bedrijven een toename van de personeelsomvang, een lichte stijging ten opzichte van de 19% bij de najaarsmeting.

Tabel 4.1 toont de resultaten voor een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren. Net als bij de vorige meting geeft bijna twee derde van de bouwbedrijven aan geen stagnatie te ondervinden. Stagnatie door onvoldoende orders is voor de tweede keer op rij sterk afgenomen en is nu niet meer de belangrijkste oorzaak voor stagnatie. Dat is gebrek aan personeel en overige oorzaken, zoals o.a. stikstof of netcongestie. Het aandeel bedrijven dat prijsstijgingen in de komende periode voorziet, is net als bij de vorige meting licht toegenomen.

Tabel 4.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, bouwbedrijven (totaal en naar de deelsectoren B&U en GWW)

		4 ^e kwartaal 2024	2 ^e kwartaal 2025
Geen stagnatie in onderhanden werk (%)	Bouw	62	63
	B&U	61	61
	GWW	63	66
Stagnatie vanwege onvoldoende orders (%)	Bouw	12	8
	B&U	10	10
	GWW	14	4
Orderportefeuille (aantal maanden)	Bouw	11,0	11,5
	B&U	12,5	13,0
	GWW	8,5	8,9
Beoordeling orderpositie (%)			
- groot		17	22
- normaal		74	68
- klein		9	10
Verwachte prijsontwikkeling (%)			
- toename		43	46
- gelijk		57	53
- afname		1	1

Bron: EIB

5 Installatiebedrijven

Van alle schakels in de bouwketen is het conjunctuurbeeld bij installatiebedrijven het sterkst verbeterd, terwijl bij de vorige najaarsmeting het conjunctuurbeeld juist verslechterde. Niet alleen is de werkvoorraad van installatiebedrijven van alle schakels het sterkst toegenomen, van 10,7 naar 11,4 maanden werk. Ook verwachten veel meer bedrijven een stijging van hun omzet. Per saldo geeft 58% van de installatiebedrijven aan een hogere omzet te realiseren, tegenover 22% in het najaar van 2024. Per saldo verwacht 80% van de ondernemers het personeelsbestand uit te breiden, een lichte verbetering van 3 procentpunten.

De resultaten voor een aantal andere conjunctuurgerelateerde indicatoren worden in tabel 5.1 weergegeven. Net als in de twee eerdere metingen is de resultaatverwachting zeer gunstig. Alle ondernemers verwachten dat er winst gerealiseerd zal worden. Net als bij de vorige meting verwacht een meerderheid van de bedrijven een toename van de prijzen. De installateurs zijn per saldo positiever gestemd over de ontwikkeling van de offerteaanvragen. Hoewel het aandeel bedrijven dat een toename van de offerteaanvragen verwacht gelijk blijft, nam het aandeel van bedrijven die minder offerteaanvragen verwachten af ten opzichte van de voorgaande meting.

Tabel 5.1 Diverse conjunctuurgerelateerde indicatoren, installatiebedrijven (met minimaal 25 werknemers)

		4 ^e kwartaal 2024	2 ^e kwartaal 2025
Orderportefeuille (aantal maanden)		10,7	11,4
Resultaatverwachting (%)	- winst	96	100
	- quitte	1	0
	- verlies	3	0
Ontwikkeling t.o.v. vorig kwartaal (%):			
Prijsniveau	- toename	72	68
	- gelijk	22	26
	- afname	6	6
Aantal offerteaanvragen (%)	- toename	21	21
	- gelijk	53	61
	- afname	26	17

Bron: MC/Techniek Nederland

6 Extra vragen

Samenvatting

Gevolgen uitspraak Raad van State over intern salderen

Voor de recente uitspraak van de RVS over intern salderen gaven drie op de tien bedrijven aan belemmeringen door stikstof te ondervinden. Bij ingenieursbureaus was dit met zeven op tien aanzienlijk vaker. Eveneens drie op de tien bedrijven ondervindt op dit moment extra belemmeringen door de uitspraak. Bij ingenieursbureaus is dat vier op de tien bedrijven. Voor heel 2025 verwacht een kwart tot ruim 40% van de deelnemende bedrijven geen extra belemmeringen door stikstof. Ongeveer twee op de tien bedrijven verwacht dat stikstof dit jaar bij minder dan 5% van hun omzet tot belemmeringen zal leiden. Vier op de tien ingenieursbureaus verwachten extra stikstofbelemmeringen bij meer dan 5% van hun omzet. Bij installatiebedrijven is dat met twee op de tien bedrijven beduidend minder.

Inzet van zzp'ers door strengere handhaving Belastingdienst op schijnzelfstandigheid

In alle schakels van de bouwketen geven bedrijven aan in 2025 minder met zzp'ers te werken dan in 2024. Dit geldt zowel voor het aantal bedrijven dat gebruik maakt van zzp'ers als voor de mate waarin zij worden ingezet. Van de bouwbedrijven geeft 45% aan minder gebruik te maken van zzp'ers. Bij architectenbureaus is het effect het kleinst omdat hier al weinig met zzp'ers gewerkt werd. In de verschillende schakels van de bouwketen geeft 30% tot 40% van de bedrijven aan in dezelfde mate als voorheen van zzp'ers gebruik te maken. De wijze waarop bedrijven op de strengere handhaving reageren verschilt sterk tussen de vier schakels. Architectenbureaus verwachten in het algemeen weinig risico's. Dit komt doordat zij in beperkte mate met zzp'ers werken. Ook ingenieursbureaus voorzien weinig risico's. Wel ligt hier meer nadruk op het stimuleren van ondernemerschap en het aantrekken van eigen personeel. Bouwbedrijven nemen over de volle breedte maatregelen: sturen op ondernemerschap, meer werven van eigen personeel, werken met modelovereenkomsten en inhuren van zzp'ers via tussenbureaus. Installatiebedrijven verwachten de minste risico's. Bij hen ligt de nadruk op het versterken van het eigen personeelsbestand en het stimuleren van ondernemerschap.

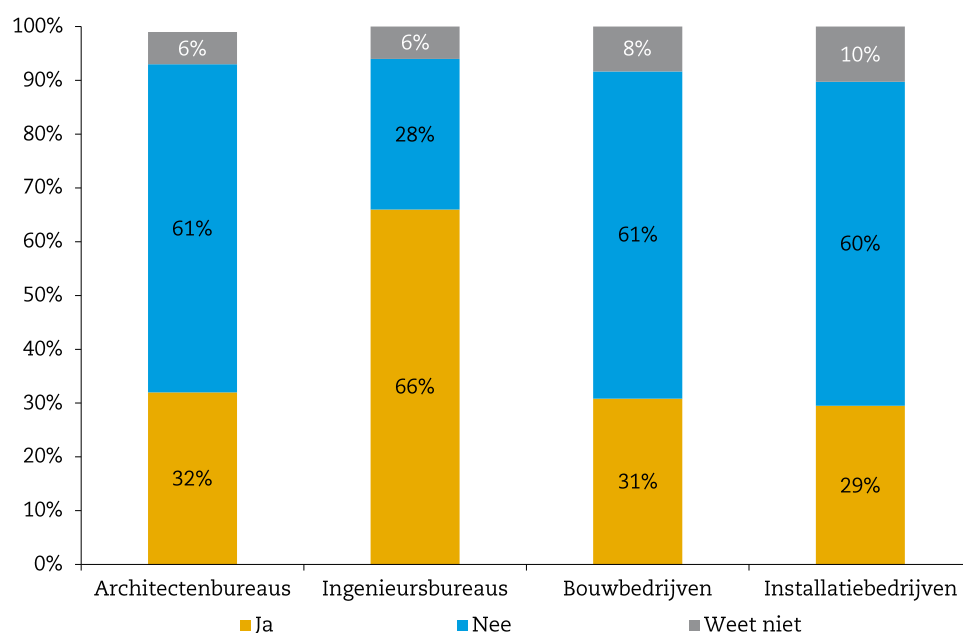
6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de antwoorden op de extra vragen beschreven die voor de voorjaarsmeting 2025 van de Monitor Bouwketen zijn gesteld. De extra vragen die bij deze meting zijn gesteld, gaan over veranderde regelgeving bij stikstof en zzp'ers. Ten eerste is gevraagd wat de impact van stikstof voor bedrijven is geweest en hoe dit gaat veranderen. Ten tweede wordt in kaart gebracht wat het beëindigen van het handhavingsmoratorium van de Wet DBA bij de Belastingdienst volgens de bedrijven voor effect heeft voor de inzet van zzp'ers.

6.2 Stikstof

De Raad van State (RvS) heeft in december uitgesproken dat de tot dan toe geldende regels voor intern salderen niet meer mogelijk zijn. In plaats van intern salderen in de Voortoets, moet er bij het gebruik van intern salderen nu een natuurvergunning worden aangevraagd voordat met de bouw mag worden begonnen.

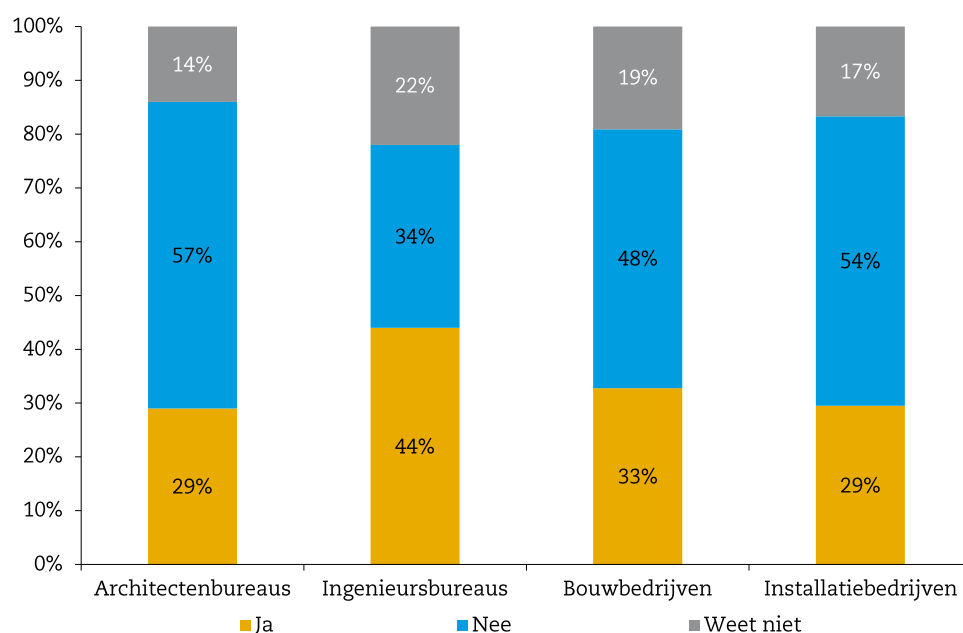
Figuur 6.1 Antwoord op vraag: ‘Ervaarde u gedurende het vorige jaar (2024) belemmeringen vanwege stikstof in uw activiteiten?’

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

Voor deze nieuwe uitspraak hadden bedrijven in de bouwketen al te maken met belemmeringen door stikstof (figuur 6.1). In drie van de vier schakels geeft circa 30% van de deelnemende bedrijven aan belemmeringen te ondervinden door stikstof. Alleen ingenieursbureaus geven aanzienlijk vaker aan belemmerd te worden door stikstof, het gaat om bijna 70% van de bedrijven die hebben geantwoord.

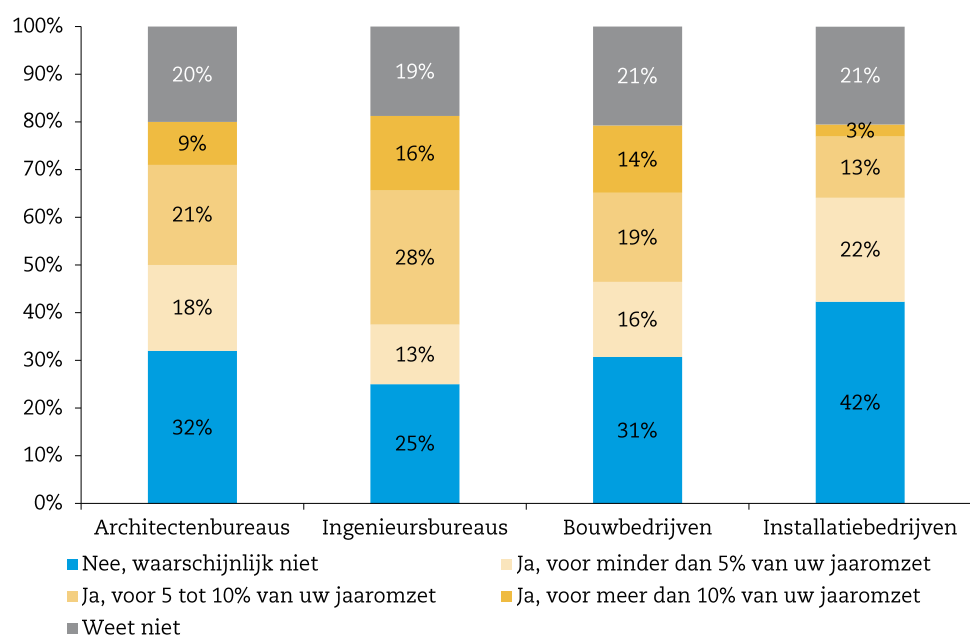
Figuur 6.2 **Antwoord op vraag: ‘Ervaart u nu na de recente uitspraken van de Raad van State en de Rechtbank extra belemmeringen vanwege stikstof in uw activiteiten?’**

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

Op de vraag of bedrijven verwachten dat de recente uitspraak van de RvS hun extra belemmeringen oplevert, geeft in dezelfde drie van de vier schakels grofweg 30% van de bedrijven aan extra belemmeringen te ondervinden. Bij ingenieursbureaus is het aandeel met 44% wederom het hoogst, maar is minder dan de 70% van de bedrijven die voor de uitspraak al belemmeringen door stikstof ervaarden (figuur 6.2). Bij alle schakels geeft 15-20% van de bedrijven aan de nieuwe situatie nog niet goed te kunnen inschatten.

Figuur 6.3 Antwoord op vraag: 'Verwacht u voor het komende jaar (2025) extra belemmeringen door stikstof in uw activiteiten?'

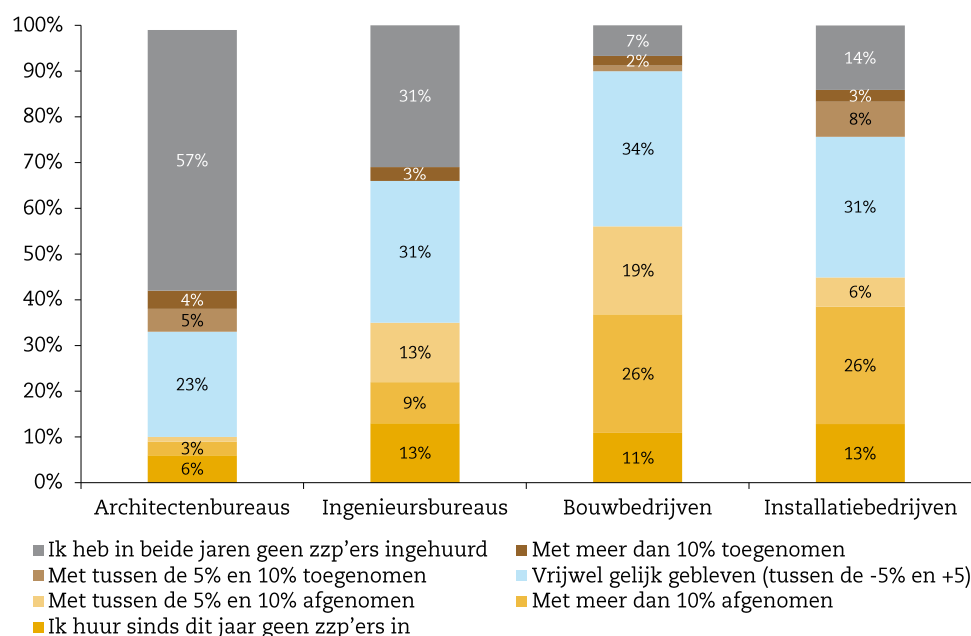
Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

Figuur 6.3 laat zien dat een kwart tot ruim 40% van de deelnemende bedrijven geen extra belemmeringen verwacht. Bij installatiebedrijven is het aandeel groter dan bij de andere drie schakels. Grofweg 15 tot 20% van de bedrijven verwacht volgend jaar dat stikstof bij minder dan 5% van hun omzet tot belemmeringen zullen leiden. Het zijn vooral de ingenieursbureaus die bij meer dan 5% van hun omzet stikstofbelemmeringen verwachten. Installatiebedrijven verwachten van de vier schakels de minste belemmeringen.

6.3 Werken met zzp'ers

Tot 1 januari 2025 gold voor de handhaving rond arbeidsrelaties het handhavingsmoratorium. De Belastingdienst heeft aangegeven strenger te zullen gaan handhaven op schijnzelfstandigheid bij de inhuur van zzp'ers door bedrijven. Bedrijven moeten nu kunnen aantonen dat de arbeidsrelatie met een zzp'er zo vormgegeven is dat de opdrachtnemer echt als zzp'er werkt. Anders zal de arbeidsrelatie als dienstbetrekking worden verwerkt in de loonaangifte en zullen door de Belastingdienst correctieverplichtingen en naheffingsaanslagen aan de bedrijven worden opgelegd.

Figuur 6.4 Antwoord op vraag: 'Is de inhuur van zzp'ers (gewerkte uren) in het eerste kwartaal dit jaar (2025) veranderd t.o.v. van dezelfde periode vorig jaar (2024)?'

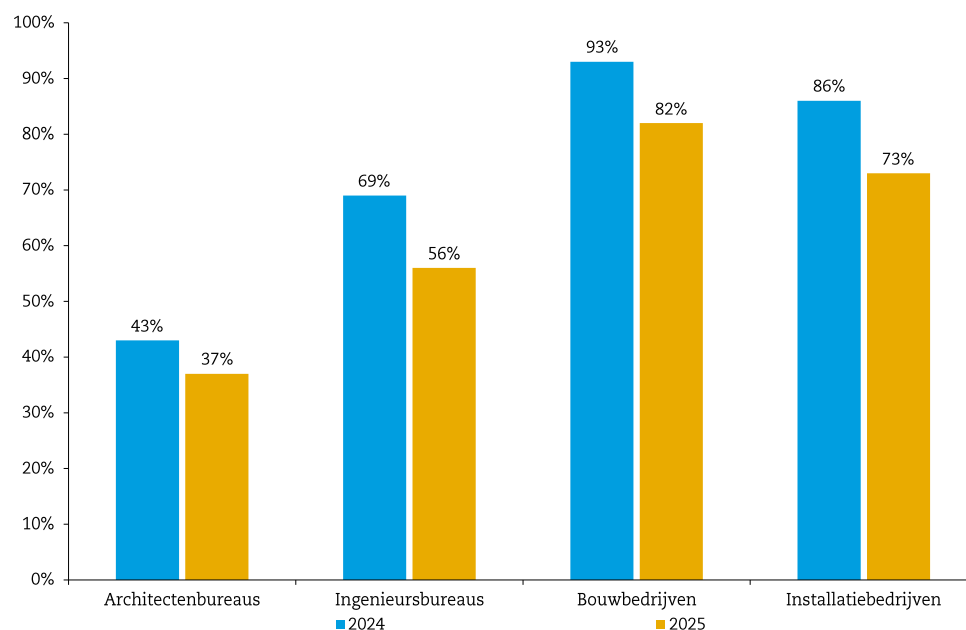
Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

In figuur 6.4 is weergegeven hoe de inhuur van zzp'ers bij bedrijven in het eerste kwartaal is veranderd ten opzichte van vorig jaar. Per saldo bleef bij architectenbureaus de inhuur van zzp'ers min of meer gelijk, terwijl in de andere drie schakels per saldo bij de bedrijven de inhuur van zzp'ers duidelijk afnam.

Bij architectenbureaus valt op dat ruim de helft van de bedrijven geen gebruik maakt van zzp'ers. Ook ingenieursbureaus maken relatief weinig gebruik van zzp'ers. In de overige schakels is dat veel lager. Bij bouwbedrijven werkt ruim 90% van de bedrijven met zzp'ers.

Tussen de 30% en 40% van de bedrijven in de verschillende schakels zegt dat de inhuur van zzp'ers vrijwel in het eerste kwartaal gelijk is gebleven of zelfs is toegenomen. Bij installatiebedrijven is dit aandeel van alle schakels het grootst. Bij bouwbedrijven is het aandeel van bedrijven waarvan de inhuur van zzp'ers is afgenomen het grootst: 56%. Bij installatiebedrijven en ingenieursbureaus is dat respectievelijk 47% en 37%. Bij een kwart van de bouw- en installatiebedrijven nam de inhuur met meer dan 10% af, terwijl dit bij architecten- en ingenieursbureaus beduidend minder was. Bij architectenbureaus is het aandeel van bedrijven waar de inhuur van zzp'ers afnam van de vier schakels met 10% het kleinst, wat mede samenhangt met de beperkte afhankelijkheid van zzp'ers.

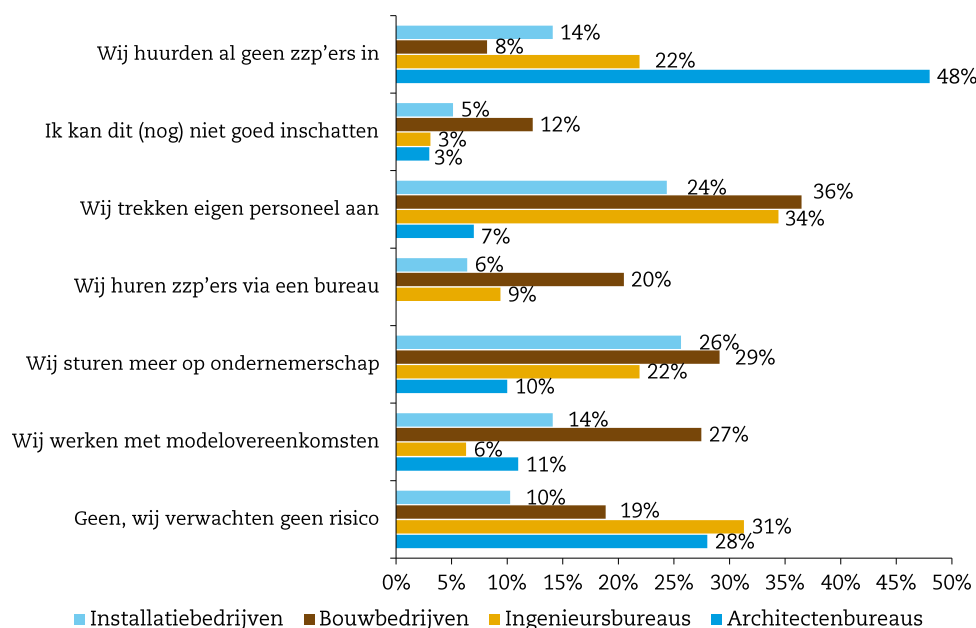
Figuur 6.5 Aandeel deelnemende bedrijven dat gebruik maakt van zzp'ers, 2024-2025

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

In alle schakels binnen de bouwketen daalde dit jaar het aandeel bedrijven dat gebruik maakt van zzp'ers ten opzichte van 2024. Bij architectenbureaus was de daling beperkt tot 6 procentpunten. In de overige schakels meer dan 10 procentpunten (figuur 6.5).

Figuur 6.6 Antwoord op vraag: 'Wat voor gevolgen heeft de sterkere handhaving voor de inhuur van zzp'ers door uw bedrijf?' (Voor deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NIngenieurs

De gevolgen van de sterkere handhaving op schijnzelfstandigheid worden in de vier schakels op verschillende manieren opgevangen (figuur 6.6). Architectenbureaus verwachten over het algemeen de minste gevolgen voor hun bedrijf, omdat hier weinig met zzp'ers wordt gewerkt. Architecten die wel zzp'ers inhuren lossen dit over het algemeen op door modelovereenkomsten, het sturen op ondernemerschap van de zzp'er en door meer eigen personeel aan te trekken. Architecten maken geen gebruik van bemiddelingsbureaus om zzp'ers aan te trekken.

Ook ingenieursbureaus maken relatief weinig gebruik van zzp'ers. Ook hier verwacht circa 30% van de bedrijven dat de sterkere handhaving geen gevolgen voor hun bedrijf zal hebben. De meeste bedrijven proberen de gevolgen te beperken door vooral meer eigen personeel aan te trekken en meer op ondernemerschap te sturen. Minder genoemde oplossingen zijn het werken met bemiddelingsbureaus en het werken met modelovereenkomsten.

Bij bouwbedrijven is het aandeel bedrijven dat door de handhaving geen extra risico's verwacht van alle schakels met 19% aanzienlijk kleiner. Van alle schakels worden alle instrumenten (modelovereenkomsten, sturen op ondernemerschap, inhuur via bemiddelingsbureaus en het aantrekken van eigen personeel) veel vaker gebruikt dan in andere schakels. Dit hangt mede af van het hoge aandeel bedrijven dat gebruik maakt van zzp'ers. Het aantrekken van eigen personeel wordt van al deze instrumenten het vaakst genoemd.

Opvallend is dat bij installatiebedrijven het aandeel bedrijven dat bij strengere handhaving geen extra risico's verwacht, met 10% van alle schakels binnen de bouwketen het kleinst is. Hier zoeken bedrijven de oplossing vooral in het sturen op ondernemerschap en het aantrekken van eigen personeel. Het beeld van installatiebedrijven is ten opzichte van de andere schakels wel vertekend, aangezien installatiebedrijven in tegenstelling tot de andere schakels slechts één optie konden kiezen.

Bijlage Opbouw van de monitor

Sinds 2011 beschrijft het EIB in halfjaarlijkse rapportages de conjunctuur in de bouwketen. Koninklijke BNA, Koninklijke Bouwend Nederland, Koninklijke NLingenieurs en Techniek Nederland zijn de organisaties die bij dit onderzoek betrokken zijn. De huidige rapportage is de 28^e in de reeks. Deze rapportage behandelt de bouwketen in het eerste hoofdstuk als geheel. In de daarop volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de afzonderlijke schakels binnen de bouwketen, die vertegenwoordigd worden door de betreffende organisaties.

In deze rapportage wordt de stand van de conjunctuur in de bouwketen in de eerste helft van 2025 geanalyseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de meest recente conjunctuuronderzoeken van de betrokken brancheorganisaties. Tabel A.1 laat zien welke partijen deze onderzoeken hebben uitgevoerd. De data van het CBS en andere externe bronnen vormen de meest actuele data per 3 juni 2025.

Voor de respons op de verschillende onderzoeken geldt dat deze in relatie tot de onderzochte populaties bevredigend tot goed zijn. Bij het bepalen van de uitkomsten voor de totale bouwketen wordt de personeelsomvang per schakel binnen de bouwketen gebruikt voor de weging van sectorgegevens.

Tabel A.1 Bronvermelding en overzicht van respons per schakel binnen de bouwketen, in aantal en als percentage

Branche	Onderzoek door	Aantal	Percentage voorjaars- meting 2025	Percentage najaars- meting 2024	Weging
Architectenbureaus	Panteia/Kon. BNA	140	17%	17%	6%
Ingenieursbureaus	Panteia/Kon. NLingenieurs	32	39%	45%	8%
Bouwbedrijven	EIB	244	31%	30%	44%
Installatiebedrijven	MC/Techniek Nederland	78	20%	18%	42%

Bron: EIB, MC/Techniek Nederland, Panteia/Kon. BNA, Panteia/Kon. NLingenieurs

De in deze monitor vermelde verwachtingen hebben voor alle schakels betrekking op dezelfde verslagperiode. De verwachtingen in de voorjaarsmeting hebben betrekking op het tweede kwartaal van het jaar, de verwachtingen in de najaarsmeting op het vierde kwartaal. De gemiddelde werkvoorraden hebben betrekking op de maand april.

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
eib@eib.nl
www.eib.nl